

Sygn. akt I CSK 5245/22

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa U. M. i W. M.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę, ewentualnie zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 4 maja 2022 r., sygn. akt I ACa 29/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz U. M. i W. M. kwoty po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 maja 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i wnosząc o jego uchylenie w całości, jak również o uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim uwzględniono powództwo, i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne:

1) Czy w przypadku stwierdzenia przez sąd powszechny, że klauzule określające kurs walutowy, stosowany do określenia wysokości świadczenia stron w walucie krajowej, zawarte w umowie kredytu indeksowanego kursem waluty obcej, zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (postanowień abuzywnych) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., sąd krajowy poprzez zastosowanie przepisów prawa cywilnego dotyczących wykładni oświadczeń woli oraz treści czynności prawnych powinien uzupełnić stosunek prawny umowy kredytu treścią wynikającą z przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, jeżeli operacja ta zrealizuje cel art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95 z 21 kwietnia 1993 r.; dalej: „dyrektywa 93/13”) i przywróci faktyczną równowagę między stronami np. przez odwołanie do kursu średniego NBP do rozliczeń stron na podstawie art. 358 § 2 k.c., bądź art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 2439 ze zm.), ewentualnie art. 24 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn. z 2022 r. poz. 492), art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 282) lub przez wykładnię oświadczeń woli stron na podstawie art. 65 k.c.?

2) Czy podejmując decyzję ad 1) sądy powinny brać pod uwagę konieczność zachowania proporcjonalności pomiędzy wagą naruszenia i jej potencjalnymi skutkami a konsekwencjami dla obu stron przyjętego przez sąd rozwiązania, w szczególności w kontekście zasady równości prawa, proporcjonalności – adekwatności konsekwencji dla stron do rzeczywistej wagi stawianych bankowi zarzutów, zgodności z zasadami współżycia społecznego?

3) Czy sankcja nieważności zastosowana przez sąd w sytuacji, w której zarzut pod adresem banku dotyczy w praktyce technicznej kwestii spreadu, pozostaje w zgodzie z celami dyrektywy 93/13 oraz orzecznictwem TSUE, w szczególności z zasadą proporcjonalności i zasadą trwałości umów?

4) Czy biorąc pod uwagę, że powód żąda unieważnienia umowy w celu odwrócenia konsekwencji skutków ziszczonego ryzyka kursowego, zaś wysokość rat kredytowych uzależniona była od kursu CHE i w początkowej fazie

wykonywania umowy kredytowej, kurs ten był niski, co było korzystne dla powoda, zaś po uwolnieniu kursu CHE przez Centralny Bank Szwajcarski nastąpił znaczący wzrost tego kursu to czy właściwym „rozwiązaniem problemu kredytów frankowych” powinno być orzeczenie o zmianę umowy w oparciu o klauzulę *rebus sic stantibus* (art. 357¹ k.c.)?

5) Jak dotkliwa powinna być represyjna (odstraszająca) funkcja orzeczenia w sytuacji stwierdzenia w konkretnym przypadku, że:

a) z uwagi na zaciągnięcie wcześniejszego kredytu mieszkaniowego indeksowanego kursem CHE w latach 2001-2005, znajomość mechanizmu indeksacji i jego akceptowanie, wyższe wykształcenie ekonomiczne, historię kredytową oraz podpisane ostrzeżenia banku kredytobiorcy byli w dacie zawierania umowy prawidłowo poinformowani o ryzyku kredytowym;

albo/oraz

b) analogiczny kredyt pozbawiony ryzyka walutowego (i kwestionowanych klauzul) był dla kredytobiorców finansowo niekorzystny w porównaniu z kredytem złotowym;

albo/oraz

c) saldo kredytu w CHF okazało się niższe niż w dacie możliwej wiedzy o wysokości kursu – dacie zawierania umowy kredytu (kurs kupna) i w sytuacji spłat bezpośrednich w CHF (kurs sprzedaży);

albo/oraz

d) w trakcie trwania umowy kredytobiorcy potwierdzili akceptację szczegółowych zasad ustalania kursów w banku (np. aneksem) lub rezygnacją z odniesienia do kursów w banku?

Ponadto skarżący wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych, tj.: art. 385¹ § 1 w zw. z art. 65 § 1 oraz § 2 k.c. w celu rozstrzygnięcia wątpliwości i usunięcia związanej z nimi rozbieżności

w orzecznictwie sądów powszechnych przez udzielenie odpowiedzi na następujące pytanie: Czy interpretację pojęcia „postanowienie umowy” należy rozumieć rozszerzająco i obejmować nim automatycznie całą klauzulę uznaną za abuzywną, nawet, jeśli faktycznie zarzut abuzywności dotyczy tylko jednego z unormowanych w danym postanowieniu aspektów, czy też zakres niezwiązania postanowieniem w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. powinien zostać ograniczony wyłącznie do tej części postanowienia i tego aspektu, który był przedmiotem badania pod względem abuzywności i niewątpliwie był objęty zgodnym zamiarem i świadomością konsumenta zawierającego umowę?

Z ostrożności procesowej, skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd Apelacyjny nie uwzględnił podniesionego w toku postępowania apelacyjnego (w piśmie z dnia 19 kwietnia 2022 r.) zarzutu zatrzymania świadczenia w zakresie kwoty 219 700 zł, stanowiącej równowartość wypłaconego kapitału, stwierdzając, że umowa kredytu nie jest umową wzajemną, które to stanowisko jest sprzeczne z poglądem Sądu Najwyższego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08). Nieodzowne jest ponadto

wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wypowiedzią a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom. Po pierwsze, większość wskazanych w skardze zagadnień nie jest nowa, ponieważ była już przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego i TSUE, na co zresztą skarżący zwraca uwagę w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Po drugie, skarżący w ogóle nie przedstawił wyводу wskazującego na istnienie związku ewentualnych odpowiedzi na przedstawione pytania z rozstrzygnięciem sprawy.

Po trzecie, skarżący nie wskazał argumentów prawnych, które prowadziłyby do rozbieżnych ocen w zakresie sformułowanych zagadnień prawnych. Nie wykazał również, dlaczego dotychczasowy dorobek orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz TSUE, na który w sposób obszerny powołuje się w uzasadnieniu, jest niewystarczający do ich rozstrzygnięcia.

Po czwarte, skarżący w zakresie pierwszej przesłanki kasacyjnej nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Pomimo bowiem sformułowania pięciu zagadnień prawnych, powód sporządził jedno, wspólne uzasadnienie (k. 8-11 skargi). Nie jest zaś rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Natomiast oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie,

jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający.

Potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitego lub utrwalonego orzecznictwa, zwłaszcza Sądu Najwyższego, albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która mogła albo nie mogła zostać zastosowana w zindywidualizowanej sprawie objętej skargą kasacyjną (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Autor skargi nie sprecyzował, z czego wynika potrzeba wykładni wskazanych w skardze przepisów i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nie przedstawił również w odniesieniu do poruszanych problemów możliwych rozbieżnych interpretacji prawnych oraz racji jurydycznych stojących za każdą z nich. Nie stanowią natomiast o potrzebie wykładni odmienne stanowiska sądów powszechnych, w szczególności, gdy wykładni ta, jak ma to miejsce w przypadku art. 385¹ § 1 k.c. jest już w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowana (zob. m.in wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22).

Skarżący nie wykazał, że też skarga jest oczywiście uzasadniona. Skarga kasacyjna jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej

analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Nie może być skuteczny zabieg, którym posłużył się pozwany powołując się w ramach uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na naruszenie przepisów powołanych w ramach podstaw kasacyjnych (k. 6 i 15 skargi) oraz wskazując, że w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania uzasadnienie dotyczące czwartej przesłanki kasacyjnej pozostaje aktualne jako uzasadnienie zarzutu naruszenia art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c. Podstawy skargi kasacyjnej (art. 398³ k.p.c.) oraz przesłanki z art. 398⁹ §1 k.p.c. to przecież dwa odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08).

Poza tym kwalifikacja umowy kredytu jako umowy wzajemnej nie jest wcale tak oczywista, jak chciałby tego pozwany, o czym świadczą chociażby pytania prawne skierowane przez sądy powszechne do Sądu Najwyższego, dotyczące bezpośrednio tego właśnie zagadnienia (zob. sprawy III CZP: 89/22, 126/22 i 152/22).

Co więcej, łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzebą wykładni przepisów jest

wykluczone. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13). Co jest sporne nie może być przecież oczywiste (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13).

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.) obciążył pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego.